

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра криміналістики

МАТЕРІАЛИ

до практичних занять з навчальної дисципліни

«КРИМІНАЛІСТИКА»

(заочна форма навчання)

галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»/, освітньо-кваліфікаційний рівень перший (бакалаврський)

Харків-2025

Матеріали до практичних занять з навчальної дисципліни «Криміналістика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (заочна форма навчання) галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: В. М. Шевчук, Д. В., Затенацький М. В. Капустіна та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2025. 21 с.

Укладачі:

ШЕВЧУК Віктор Михайлович
ЗАТЕНАЦЬКИЙ Дмитро Вікторович
КАПУСТІНА Марієтта Владиславівна
МИШКОВ Ярослав Євгенович

Завідувач кафедри криміналістики **Віктор ШЕВЧУК**

1. ВСТУП

Криміналістика належить до дисциплін, засвоєння яких становить фундамент фахової підготовки юриста. Оволодіння криміналістичними знаннями та отримання належних практичних навичок є обов'язковими для слідчого, детектива, прокурора, слідчого судді, судді, адвоката, співробітників органів правопорядку, оскільки виконувані ними функції безпосередньо пов'язані із застосуванням саме цих знань. Інші представники юридичних спеціальностей також не можуть обійтися у своїй діяльності без знань криміналістики.

Курс криміналістики передбачає опанування всіх структурних елементів науки: теоретичних основ криміналістики; криміналістичної техніки; криміналістичної тактики; криміналістичної методики.

При вивченні навчальної дисципліни «Криміналістика» застосовуються різні форми навчання: лекції, практичні заняття, лабораторні роботи, самостійна та індивідуальна робота здобувачів вищої освіти. Ці форми організації навчальної роботи забезпечуються програмою навчальної дисципліни «Криміналістика», завданнями до практичних і лабораторних занять, завданнями для самостійної та індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти, викладеними в даному навчально-методичному посібнику.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Криміналістика» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань про основні проблеми загальної теорії криміналістики, зміст окремих галузей криміналістичної техніки, загальні положення криміналістичної тактики та її окремих елементів, тактичні особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій, специфіку розслідування окремих видів кримінальних правопорушень та основних умінь щодо правильного застосування науково-технічних засобів, виявлення, фіксації, вилучення та збереження доказів, використання тактичних прийомів проведення окремих слідчих (розшукових) дій, застосування методичних рекомендацій з розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Криміналістика» здобувачі вищої освіти повинні:

знати - основні концептуальні підходи у визначенні предмета та системи криміналістики; історію формування криміналістики як науки, сучасний стан і тенденції її розвитку, сфери та можливості використання криміналістичних засобів; основні проблеми загальної теорії криміналістики і основні підходи щодо їх розв'язання; правові основи та можливості використання загальнонаукових і спеціальних методів криміналістики у різних галузях судочинства та інших сферах діяльності, окремими категоріями суб'єктів; наукові основи криміналістичної ідентифікації та методики ідентифікаційних досліджень; сучасні можливості окремих галузей криміналістичної техніки; тактичні особливості проведення окремих слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій; систему експертних установ в Україні, можливості окремих видів експертиз у кримінальному провадженні; положення окремих криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень, способи готування, вчинення, приховання та типові сліди окремих видів кримінальних правопорушень, системи типових версій у різних ситуаціях розслідування окремих видів кримінальних правопорушень; особливості проведення тактичних операцій, окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій при розслідуванні різних видів кримінальних правопорушень;

вміти – ставити та розв'язувати ідентифікаційні завдання у процесі кримінального провадження; застосовувати засоби криміналістичної техніки та техніко-криміналістичні прийоми в процесі виявлення, дослідження і фіксації криміналістично-значущої інформації; користуватися пошуковими базами даних криміналістичних обліків під час кримінального провадження; ставити та вирішувати розумові завдання під час кримінального провадження, застосовувати різні види і форми мислення (рефлексивне, алгоритмічне, евристичне); моделювати механізм події кримінального правопорушення та особу невідомого злочинця за наявною інформацією; організувати і

проводити окремі слідчі (розшукові) дії, застосовувати різноманітні тактичні прийоми та їх системи в умовах дотримання правових та етичних вимог у процесі їх реалізації під час кримінального провадження; складати протоколи окремих слідчих (розшукових) дій, постанови про призначення судових експертиз у кримінальному провадженні у відповідності до правових вимог та криміналістичних рекомендацій; здійснювати критичний та системний аналіз первинної інформації про кримінальне правопорушення, формулювати слідчі версії, організовувати і планувати процес розслідування кримінального правопорушення; застосовувати положення криміналістичної характеристики при формулюванні типових слідчих версій та визначати способи їх перевірки; проводити аналітичне дослідження і оцінку матеріалів кримінального провадження, виявляти недоліки розслідування та тактичні помилки під час провадження окремих слідчих (розшукових) дій, вживати заходи щодо їх попередження та усунення; визначати шляхи розслідування кримінальних правопорушень у типових і нестандартних ситуаціях, ефективно розподіляти час і використовувати криміналістичні засоби під час планування та організації розслідування кримінальних правопорушень.

Література до усіх тем

Арешенков В. В. Техніко-криміналістичні дослідження у розслідуванні злочинів: монографія. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 584 с.

Благута Р. І., Мовчан А. В. Новітні технології у розслідуванні злочинів: сучасний стан і проблеми використання: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 256 с.

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 20: Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / редкол.: В. Ю. Шепітько (голова) та ін. Харків: Право, 2018. 952 с.

Журавель В. А. Загальна теорія криміналістики: генеза та сучасний стан: монографія. Харків: Право, 2021. 448с.

Єфімов М. М. Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень: підруч. / М. М. Єфімов, І. В. Пиріг. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2022. 271 с.

Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці та судовій експертизі: монографія / [В. Ю. Шепітько, Г. К. Авдеєва, В. М. Шевчук та ін.]; за заг. ред. В. Ю. Шепітька; Нац. акад. прав. наук України, НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса. Харків: Право, 2024. 208 с.

Керівництво з розслідування злочинів: наук.-практ. посібник / кол. авт. В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. ; за ред. В. Ю. Шепітька. Вид. 2-ге, стереотип. Харків: Одіссей, 2010. 960 с

Коваленко А. В. Криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні: монографія. Київ: Алерта, 2024. 558с.

Копча В. В. Криміналістична техніка, тактика і методика: навчальний посібник / В. В. Копча, Н. В. Копча. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 286 с.

Криміналістика: акад. курс: підручник / Т. В. Варфоломеєва, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров та ін. 2-ге вид., стереотип. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 495 с.

Криміналістика: підручник / В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін.; за заг. ред. В. В. Пясковського, 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 752 с.

Криміналістика: підручник / за ред. В. В. Тіщенка. Одеса: Гельветика, 2019. 556 с.

Криміналістика: підручник у 2-х т. Т. 1. / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 456 с.

Криміналістика: підручник у 2-х т. Т. 2 / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 328 с.

Криміналістика: підручник / [В. М. Шевчук, В. А. Журавель, В. Ю. Шепітько та ін.]; за ред. В. М. Шевчука; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2024. 1008 с.

Криміналістичне забезпечення виявлення та розслідування злочинів: монографія / за ред. В. В. Тіщенка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 430 с.

Настільна книга слідчого: наук.-практ. посібник / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін. 3-є вид., переробл. і допов. Київ: Ін Юре, 2011. 736 с.

Основи судової експертизи: навч. посіб. для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта / авт.-уклад.: Л. М. Головченко, А. І. Лозовий, Е. Б. Сімакова-Єфремян та ін. Харків: Право, 2016. 928 с.

Пряхін Є. В. Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 164 с.

Основи судової експертизи: навч. посіб. для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта / авт.-уклад.: Л. М. Головченко, А. І. Лозовий, Е. Б. Сімакова-Єфремян та ін. Харків: Право, 2016. 928 с.

Шевчук В. М. Криміналістика: традиції, новації, перспективи: добірка наук. пр. Харків: Право, 2020. 1280 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/Kriminalistika_Shevchuk_2020.pdf

Шепітько В., Шепітько М. Кримінальне право, криміналістика та судові науки: енциклопедія. Харків: Право, 2021. 508 с.

Шепітько В. Ю. Вступ до навчального курсу «Криміналістика»: лекція. Київ: Ін Юре, 2016. 192 с.

ОСІННІЙ СЕМЕСТР

Тема 1. КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СЛІДІВ (ТРАСОЛОГІЯ)

2 години.

План.

1. Поняття «трасологія», система, її наукові основи.
2. Поняття сліду в трасології. Механізм слідоутворення. Класифікація слідів.
3. Сліди рук. Папілярні візерунки, їх види. Виявлення, фіксація та вилучення слідів рук
4. Пороскопічні та еджеоскопічні дослідження. Сутність дактилоскопічної експертизи.
5. Сліди ніг і взуття людини. Доріжка слідів ніг та її криміналістичне значення. Фіксація слідів ніг.
6. Сліди знарядь злочину та інструментів, їх класифікація. Способи фіксації слідів знарядь злочину та інструментів.
7. Сліди транспортних засобів, їх класифікація. Особливості фіксації і вилучення слідів транспортних засобів.
8. Трасологічна експертиза: поняття та види.

Завдання

Відповідно до умов кожної фабули:

1. *Встановіть можливі способи виявлення, фіксації та вилучення слідів.*
2. *Сформулюйте запитання для судової експертизи.*

Фабули

1. Під час огляду місця події у процесі розслідування вбивства М. виявлено п'ять слідів пальців рук на таких об'єктах: на піаніно, на ручці дверей кухні, на кухонному ножі, що був біля трупа, на дорученні, виписаному від імені потерпілого та на поверхні ноутбука. За показаннями свідків напередодні вбивства у приміщенні було багато людей, що прийшли до потерпілого на його

День народження.

2. При розслідуванні крадіжки із домоволодіння грошових коштів слідчий виявив чіткі відбитки пальців рук, що знаходилися на поверхні відчиненого сейфу. Сейф був розташований у стіні, в глибині шафи із одягом. Складність фіксації вказаних слідів полягала в тому, що поверхня сейфу була шорсткою і сліди були нечіткі.

3. У ході розслідування шахрайства слідчий вилучив документи, які правопорушник пред'явив потерпілому і на підставі яких отримав 86000 грн. Документи були підробленими. Потерпілий пояснив, що зазначені документи шахрай передав йому особисто в руки. Слідчий вирішив оглянути документи з метою виявлення на них відбитків пальців рук правопорушника.

4. Приблизно о 23:00 год на вул. Сумській автомобіль «Toyota» здійснив наїзд на пішохода Г., який від отриманих травм помер на місці події. Слідчий, що прибув на місце події виявив автомобіль «Toyota». Водій автомобіля з місця події зник. Для встановлення відбитків пальців особи, що знаходилася за кермом слідчий здійснив огляд автомобіля. Вкажіть, на які частини автомобіля необхідно звернути увагу під час огляду з метою виявлення, фіксації та вилучення слідів рук.

5. У р. Лопань був виявлений труп невідомого чоловіка з колото-ріжучими пораненнями. Обличчя трупа було понівечено, що перешкоджало встановленню його особи. Для ідентифікації трупа слідчий вирішив дактилоскопіювати труп.

Список додаткової літератури

Дактилоскопічні дослідження: навч. посіб. / О. В. Шведова. К.: КНТ, 2010. 208 с.

Жолтанська І. І., Кузнецов В. А., Щавелев А. В., Димитрова Ю. В. Методика дактилоскопічної експертизи. Експертна спеціальність 4.6 «Дактилоскопічні дослідження». К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2014. 119 с.

Ковальов К. М., Кузнецов В. А., Щавелєв А. В. Визначення граничної кількості окремих ознак папілярного візерунку, придатних для ідентифікації особи, за їх якісно-кількісною сукупністю: методичні рекомендації. К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2011. 19 с.

Кофанов А. В., Волошин О. Г., Літвінова О. В. Трасологічні дослідження: курс лекцій. Київ : КНУВС, 2010. 304 с.

Криміналістика: криміналістична техніка: навч. посіб. / Р.Л. Степанюк, В. О. Гусєва, В. В. Кікінчук та ін.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2025. 388 с.

Шахрайчук А. М., Юзик В. П., Трач-Росоловська С. В. Порядок дослідження деформацій папілярних узорів, відображених у слідах, та оцінка отриманої дактилоскопічної інформації: методичні рекомендації. Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2021. 104 с.

Popa G., Potorac R., Preda N. Method for fingerprint determination. [URL:http://www.interpol.int/Public/Forensic/fingerprints/research/AgeDetermination.pdf](http://www.interpol.int/Public/Forensic/fingerprints/research/AgeDetermination.pdf)

Тема 2. ОГЛЯД МІСЦЯ ПОДІЇ

2 години.

План.

1. Поняття, принципи й види огляду.
2. Підготовка до огляду місця події.
3. Стадії та методи дослідження обстановки місця події.
4. Слідчі ситуації та системи тактичних прийомів огляду місця події.
5. Способи фіксації результатів огляду місця події.

Завдання

Вирішіть запропоновані фабули і дайте відповіді на запитання.

Фабули

1. До чергової частини ХРУП № 1 ГУНП в Харківській області надійшло повідомлення від невідомої особи про стрільбу біля спортивного комплексу «Політехнік», який знаходиться за адресою м. Харків, вул. Алчевських 50-А. Виїздом на місце події встановлено, що в районі центрального входу до спортивного комплексу стоїть автомобіль «Toyota RAV4», в салоні якого знаходиться один труп жіночої статі з чисельними вогнепальними пораненнями. Сліди пошкодження у вигляді отворів наявні також на кузові та склі автомобіля. На відстані 8 метрів від автомобіля на асфальтному покритті знаходяться 10 стріляних гільз і штурмова гвинтівка 10.5" AR15 MC6590M GAS BLOW-BACK GOLDEN EAGLE.

Визначити склад слідчо-оперативної групи для огляду місця події (огляду трупа). Вкажіть, що необхідно зафіксувати (види, методи та прийоми судової фотографії) та які об'єкти вилучити під час проведення огляду місця події (огляду трупа).

2. Які основні способи (прийоми, методи) огляду місця події доцільно обрати та застосувати в наступних ситуаціях:

а) багато однотипних слідів на достатньо великій ділянці місцевості, (чітко визначеного центру місця події не має);

б) наявність великої кількості слідів і речових доказів в середині певного приміщення та на підходах до нього (торгівельний центр, складське приміщення тощо);

в) ускладнений підхід до місця події (наприклад, до місця де розпочалась пожежа);

г) при дослідженні місця зіткнення автомобілів при ДТП;

г) авіакатастрофа, де місце падіння транспортного засобу відоме, проте уламки транспортного засобу, тіла людей (їх частини), речі тощо знаходяться на достатньо великих відстанях від місця падіння засобу;

д) місце влучання «Іскандер», С-300, шахеда тощо;

е) труп, сліди кримінального правопорушення та речові докази сконцентровані (виявлені, розташовані) в певному місці.

3. Під час досудового розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 206-2 КК України слідчий, окрім різних слідчих (розшукових) дій провів також огляд місцевості та приміщення, яке належить на праві власності ТОВ «Імпульс», за адресою м. Київ, 65. Проте, під час судового розгляду захисник заявив клопотання щодо визнання огляду приміщення ТОВ «Імпульс» недопустимим доказом в контексті вимог ст. 87 КПК України, обґрунтовуючи свою позицію наступним:

1) огляд приміщення, яке належить на праві власності ТОВ «Імпульс» проведено з порушенням вимог ч. 2 ст. 237 КПК України (огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами, передбаченими законом для обшуку);

2) огляд приміщення, яке належить на праві власності ТОВ «Імпульс» проведено у відсутності власників та без участі понятих, а лише із застосуванням відеозапису;

3) протокол не містить підписів понятих та детального опису дій щодо проведення зазначеного огляду приміщення;

4) додатки належним чином не оформлені, відповідно до вимог ст. 103-107 КПК України.

Оцініть доводи сторони захисту на предмет задоволення клопотання. У яких випадках проводиться огляд місцевості, приміщень та визначте процесуальні особливості їх проведення? Які методи та способи обстеження доцільно обрати при огляді приміщень?

4. 12.02.2024 р. приблизно о 18:00 у лісі, поблизу села Щасливе Стрийського району Львівської області, громадянин В. під час незаконного полювання намагався втекти від громадського інспектора з охорони довкілля А. Інспектор А. знімаючи подію на камеру мобільного телефону намагався затримати правопорушника. Розуміючи, що він викритий під час незаконного полювання та застосування зброї, В. вистрілив із рушниці в

інспектора А., який в результаті отриманого вогнепального поранення зазнав тяжких тілесних ушкоджень.

Слідчим в якості доказу щодо винуватості В. було долучено до матеріалів кримінального провадження копію відеозапису в частині переслідування громадянина В. Проте, в матеріалах кримінального провадження була відсутня інформація щодо джерела походження зазначеного запису; місця, обстановки вилучення носія інформації (відеозапису).

Надайте правову оцінку дій слідчого в даній ситуації. Які види огляду необхідно провести? Які особливості їх проведення? Які обставини повинні бути враховані судом при оцінці таких доказів як відеодокази? Чи потрібна на стадії досудового розслідування для огляду відеозапису ухвала слідчого судді щодо втручання у приватне життя?

5. З метою встановлення та фіксації повноти всіх обставин, які мають значення для кримінального провадження слідчий до внесення відомостей в ЄРДР та після проведення огляду місця події провів додатковий огляд місця події.

Чи є на Вашу думку проведення додаткового огляду місця події невідкладною слідчою (розшуковою) дією у розумінні ч. 3 ст. 214 КПК України? Чи мав право слідчий проводити додатковий огляд місця події до внесення відомостей до ЄРДР?

6. *Порушення яких правил фіксації огляду місця події призведе до визнання недопустимості протоколу даної слідчої (розшукової) дії:*

- 1) відсутність підписів спеціаліста, який брав участь у проведенні огляду;
- 2) відсутність у тексті протоколу огляду місця події (трупа, документів тощо) номера ЄРДР;
- 3) відсутності даних щодо серії та номерів вилучених в ході проведеного огляду грошових купюр;
- 4) протокол огляду місця події і відповідний відеозапис не відображають затримання особи та виявлення заборонених предметів (зброя, наркотичні засоби тощо);

5) у ситуації відсутності постанови слідчого, прокурора про залучення до огляду спеціаліста для проведення огляду місця події.

7. 25.01.2024 р. близько 24:00 годин в чергову частину ХРУП № 1 ГУНП в Харківській області постуило повідомлення від мешканця приватного будинку, який знаходиться за адресою м. Харків, вул. Г. Сковороди № 34 громадянина М., який скаржився на гучні звуки схожі на постріли з вогнепальної зброї та запах канабісу з території сусіднього (прилеглого) будинку № 35. За викликом виїхала слідчо-оперативна група. По приїзду слідчий з дозволу Б. потрапив на територію будинку № 35 де з'ясували, що у будинку за адресою м. Харків, вул. Ахсарова № 35 проживає (мешкає) громадянин Б., який є орендарем даного будинку. Будинок має площу 230 м², 1 кухню, 4 спальні, 2 вітальні, 2 коридори, 2 санвузли. Будинок має два поверхи та цокольне приміщення. З будинку, де проживав Б., а саме з кухні був сильний запах канабісу, останній мляво розмовляв.

Слідчий провів огляд присадибної ділянки на якій розташований будинок № 35 (6 соток) та безпосередньо будинку (помешкання) громадянина Б. У ході проведення огляду присадибної ділянки до будинку слідчий за допомогою освітлювальних пристроїв виявив 4 гільзи, попередньо до пістолету Макарова. Виявлені гільзи мали різкий запах схожий на запах загоряння порошу.

В ході проведення огляду будинку слідчий вирішив почати обшук з другого поверху. На першому поверсі, слідчий відкрив сейф, який знаходився у вітальні будинку в середині шафи та виявив там пістолет Макарова, з надписом на рукоятці «Дорогому другу Б. з найкращими побажаннями від друга А.» та пакет з маркуванням «АТБ» з подрібненою речовиною зеленого кольору, схожою на канабіс (маріхуана), вагою 2,5 кг.

На кухні, на столі були виявлені попільничка із недопалками цигарок, одна самокрутка із запахом який нагадує запах канабісу (маріхуани), залишки їжі та пуста пляшка з під горілки «Немирів» (Україна).

Окрім цього, слідчий при огляді одягу громадянина Б. у правому кармані виявив 6 патронів, попередньо до пістолету Макарова та запальничку зеленого кольору «Cricket».

Оцініть дії слідчого. Які помилки тактичного та процесуального характеру були допущені слідчим? Чи може бути одяг окремим об'єктом огляду? Які тактичні прийоми доцільно застосувати в цій ситуації? Які методи (способи, прийоми) дослідження обстановки необхідно використовувати при огляді такого помешкання? Які ознаки притаманні огляду місця події (житла, іншого володіння особи)? На що необхідно звернути увагу при розмежуванні огляду від обшуку?

Список додаткової літератури

Алексейчук В. І. Огляд місця події: тактика та психологія: монографія. Харків: «Апостиль», 2011. 232 с.

Огляд місця події: процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук.-практ. посіб. для слідчих, прокурорів, поліцейських патрул. та кримінал. поліції. / В. П. Корж. Харків: Золоті сторінки, 2019. 224 с.

Особливості фіксації ходу та результатів проведення слідчих (розшукових) дій: метод. рекомендації / Осауленко О. А., Александренко О. В., Моргун Н. С. та ін. Київ: НАВС, 2015. 136 с.

Тарасюк С. М. Теоретичні та практичні проблеми забезпечення конституційних прав особи при проведенні в її житлі чи іншому володінні слідчих (розшукових) дій : монографія. Київ: 7БЦ, 2021. 228 с.

Фурман Я. В., Юсупов В. В., Приходько Ю. П., Максимчук І. М. Огляд науково-технічних засобів, що використовуються при розслідуванні злочинів, пов'язаних з використанням вибухових матеріалів (пристроїв). Довідкове видання. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 64 с.

Шепітько В. Ю. Криміналістична тактика (системно-структурний аналіз): монографія. Харків: Харків юрид., 2007. 432 с.

Яремчук В. О. Організація і тактика залучення спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій : монографія. Харків : Апостіль, 2025. 228 с.

ВЕСНЯНИЙ СЕМЕСТР

Тема 1. РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИВЛАСНЕННЯ, РОЗТРАТИ МАЙНА АБО ЗАВОЛОДІННЯ НИМ ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ (РОЗКРАДАННЯ)

2 години

План

1. Криміналістична характеристика привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
2. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
3. Особливості організації та планування розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
4. Типові слідчі ситуації та комплекс слідчих (розшукових) дій на початку досудового розслідування.
5. Тактика проведення слідчих (розшукових) дій при розслідуванні привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

Завдання

Ознайомтеся з обставинами кримінального провадження і виконайте завдання до кожної фабули.

Фабули

1. Адміністратор ресторану Н., працюючи на підставі трудового договору й договору про повну матеріальну відповідальність, маючи право доступу до автоматизованої системи POS-терміналів закладу, здійснила повернення коштів з POS-терміналу під приводом скасування заброньованого заходу клієнтом, приклавши банківську карту свого співмешканця, внаслідок чого був здійснений переказ коштів на його рахунок у розмірі 4985 гривень.

Запропонуйте початкові слідчі (розшукові) дії.

2. Перебуваючи на посаді голови Деснянської селищної ради гр. С, надавши відповідну усну вказівку бухгалтеру, без розгляду й затвердження на сесії Деснянської селищної ради отримав премію й матеріальну допомогу на загальну суму 15000 грн. Також премії за аналогічним розпорядженням отримали працівники апарату селищної ради.

Висуньте слідчі версії та запропонуйте шляхи їх вирішення.

3. До слідчого відділу поліції надійшла колективна заява працівників КП «Рембут», у якій йшлося про нецільове використання бюджетних коштів та їх розкрадання за період з 01.01.2020 р. до 01.11.2021 р. Посадові особи КП «Рембут», зловживаючи своїм службовим становищем і перебуваючи у злочинній змові, працевлаштували декілька осіб до даного підприємства, яких фактично ніхто ніколи не бачив, а нараховані грошові кошти у вигляді заробітної плати і премій привласнювалися посадовими особами вищезазначеного КП. Під час досудового розслідування встановлено, що іншим працівникам заробітна плата виплачувалася із затримками, премії не нараховувалися під приводом скрутного фінансового становища.

Назвіть обставини, які необхідно встановити, і запропонуйте програму дій слідчого.

4. Під час контрольного зняття показань з інформації системи БІС-Р, встановленої на маневреному тепловозі, зафіксовано різке зниження рівня пального в паливних баках (05.02.2021 р. – на 1050 л., 06.02.2021 р. – на 800 л., 07.02.21 р. – на 950 л., 10.02.2021 р. – на 1230 л.) При візуальному огляді

порушення цілісності пломб та слідів стороннього механічного втручання в паливну систему не виявлено. Тепловоз, за даними цієї системи, у момент зниження рівня пального рух не виконував. Під час вивчення записів машиніста Т. в журналі технічного стану тепловозу за цей період та маршрутному листі встановлено, що ці витрати пального не відображені.

Запропонуйте план дій слідчого. Визначте вид й обґрунтуйте необхідність проведення експертних досліджень.

Список додаткової літератури

Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>

Порядок проведення інспектування Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2006 р. № 550. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2006-%D0%BF#Text>

Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

Порядок проведення перевірок закупівель Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 р. № 631. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-п#Text>

Порядок проведення контролюючими органами зустрічних звірок: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2010 р. № 1232. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1232-2010-п#Text>

ДСТУ 4163:2020 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів» (чинний від 01.09.2021 р.).

URL:

https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf

Дондик Н. Я., Дондик Г. П. Судова бухгалтерія: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2011. 208 с.

Журавель В. А., Шевчук В. М. Криміналістична профілактика економічних злочинів : наук.-практ. посібник / В. А. Журавель, В. М. Шевчук, А. Ф. Волобуєв, Р. Л. Степанюк та ін. – Харків : «Харків юридичний», 2006. – 236 с.

Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення: монографія / за ред. О. І. Вівчар. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 394 с.

Криміналістична тактика і методика виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я: монографія / за ред. В. Л. Ортинського. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. 299 с.

Лисенко С. Як розкривати економічні злочини. Рекомендації фахівця: монографія. Київ: Персонал, 2018. 324 с.

Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики: монографія / за ред. В.Ю. Шепітька. – Харків ; Право, 2006.– 624 с.

Романів Є. М., Приймак С. В. Контроль і ревізія діяльності суб'єктів підприємництва: навч. посіб. Львів: Ліга-Прес, 2016. 444 с.

Рязанова Н. О. Аудит: навч.-метод. посіб. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. 234 с.

Судово-бухгалтерська експертиза: підручник / В. П. Шило, С. Б. Ільїна, В. А. Шепелюк. Київ: Кондор, 2015. 450 с.

Шевченко О. В. Використання спеціальних товарознавчих знань у кримінальному провадженні: монографія. Київ: Талком, 2018. 245 с.

Тема 2. РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВ

2 години

П л а н

1. Криміналістична характеристика вбивств.
2. Обставини, що підлягають з'ясуванню при розслідуванні вбивств.
3. Типові слідчі ситуації та версії при розслідуванні вбивств.
4. Особливості проведення окремих слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій при розслідування вбивств.
5. Особливості розслідування вбивств із розчленуванням трупа.
6. Особливості розслідування вбивств при відсутності трупа.
7. Особливості розслідування вбивств на замовлення.
8. Особливості розслідування вбивств, прихованих інсценуванням.
9. Роль негативних обставин при розслідуванні окремих видів вбивств.

Список додаткової літератури

Борисенко І. В. Методика розслідування вбивств із розчленуванням трупа: монографія. Харків: Право, 2021. 720с.

Кунтій А. І. Методика розслідування умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 220 с.

Костенко М. В. Вбивства на замовлення: криміналістична характеристика: монографія. Харків: СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006. 160 с.

Мальцев О. В., Саїнчин О. С., Сотула О. С. Теоретичні основи розслідування умисних вбивств: кримінально-правові, криміналістичні та психологічні аспекти. Психологічний портрет серійного вбивці. Дніпро:

Середняк Т. К., 2019. 760 с.

Семенов В. В. Розслідування вбивств, прихованих інсценуванням: монографія. Харків: СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006. 144 с.

Синчук В. Л. Розслідування вбивств: шляхи вдосконалення: монографія. Харків: Харків юрид., 2005. 288 с.

Суходубов В. С. Методика розслідування вбивств, поєднаних з відчуженням житла громадян: монографія / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Апостіль, 2020. 201 с.